

NOTĂ PRELIMINARĂ ASUPRA UNUI TEZAU DE ASPRI DIN SEC. AL XV-LEA DESCOPERIT ÎN COM. PIUA PETRII, JUD. IA LOMIȚA

de PARASCHIVA STANCU
și VIOREL COJOCARU

În anul 1974, Muzeul Național de Istorie a achiziționat de la Iulian Ghindaru un tezaur descoperit pe teritoriul comunei Piua Petrii în apropiere de drumul național ce duce de la Țândăreși la Vadul Oii, cu ocazia lucrărilor de modernizare ale acestui drum. Pe baza informațiilor date de descoperitor s-a putut stabili atât punctul topografic, cât și împrejurările ce au scos la iveală tezaurul.

Astfel s-a precizat faptul că piesele au fost găsite în anul 1971, pe când lucra cu excavatorul, la o adâncime de 1,70 m - 2 m, depozitate într-un vas de lut în formă de urciur, fără toartă, din care nu s-a mai putut recupera nici un fragment. Ne-a fost semnalat apoi punctul unde s-a dezgropat tezaurul: la 30 m de șosea și la 50 m de punctul numit "Mînăstirea", loc unde s-au deplasat în zilele imediat următoare Constantin Știrbu (șef secție numismatică) și Lucian Chițescu (șef secție istorie medie) de la Muzeul Național de Istorie, împreună cu descoperitorul. S-a efectuat astfel o primă cercetare de teren, în urma căreia nu s-au mai găsit alte monede.

În anul următor, aici au început săpături sistematice organizate de Muzeul Național de Istorie în colaborare cu Muzeul județean Călărași, săpături ce au fost reluate în fiecare an.

Tezaurul achiziționat era format dintr-un bloc compact de piese lipite în urma unui puternic incendiu și nu au putut fi desprinse decât la laboratorul de restaurare al muzeului nostru, în urma procesului de curățare.

O primă etapă a detașat din masa blocului un număr de 200 monede (nr. inv. 71.626-71.825). În etapa următoare, insistându-se în continuare pentru deslipirea pieselor, s-au mai putut recupera încă 227 monede, 11 nasturi sferici (cu diametrul de 0,5 mm), două jumătăți de nasturi și doi bulgări de argint, unul din ei format din 4 monede și un nasture, puternic lipite între ele (nr. inv. 131.179-131.407).

Obiectul lucrării de față îl vor constitui monedele celor două loturi provenite din aceeași descoperire. Ele sînt aspri (akçe-le) turcești emiși de Mahomed II (1451-1481) în ani și monetării diferite. Astfel, din anul hegirei 855 (an creștin 1451) avem 13 ex. (circa 3%), din 865 H (1460/1461) sînt 398 ex. (93%), iar din ultimul an de emisiune 875 H (1470/1471) 15 monede (3,3%).

Locul de batere este reprezentat prin șapte ateliere monetare.

Serres (Serez) cu 59 buc. (13,8%), Novar (Novo Brdo) cu 124 buc. (29,0%), Edirne (Adrianopol) cu 131 buc. (30,9%), Konstantiniye (Constantinopol) cu 15 buc. (3,3%), Bursa cu 29 buc. (6,7%), Ayasuluk (Efes-Altolongo) cu 9 buc. (2,1%) și, în sffrșit, Amasya cu 7 buc. (1,7%).
Vezi tabelul 1.

După cum reiese din cele de mai sus, anul 1461 e reprezentat prin toate cele 7 monetării, iar atelierul din Edirne înregistrează cel mai mare număr de monede.

Piesele în discuție au pue mari probleme de identificare. În afara modului defectuos de batere, cu multe piese descentrate, din câmpul monedei ieșind o parte din legendă în care e cuprins fie anul, fie monetăria, au mai intervenit și greutăți impuse de condițiile speciale de păstrare ale acestui tezaur. Foarte multe piese au fost arse, din monedă rămânând o simplă bucată de metal cu multe porozități și cu vagi urme de legendă pe o parte a ei, dar cu câteva elemente în plus pe cealaltă parte, lucru ce a permis totuși identificarea pe ani, deoarece fiecare emisiune a lui Mahomed II din anii pe care îi avem în tezaur este un tip aparte, perfect individualizat. Apoi, numeroase piese au fost lipite între ele, deslipirea unora antrenând desprinderea unei părți din suprafața monedei de care a fost prinsă. De asemenea, multe monede sînt șterse, fie în urma circulației, fie datorită baterii cu o stanță uzată, ce nu mai permitea impresiunea clară, reliefată a literelor. Unele monede sînt tăiate pe margine, deosebindu-se clar de cele cu pastila rotundă, iar altele, deși au marginile rotunjite, lipseso totuși porțiuni de formă triunghiulară, dînd marginii monedei un aspect dantelat.

Un lucru ce ne-a atras atenția este faptul că unei porțiuni șterse de pe avers îi corespunde o porțiune ștearsă de pe revers, plasată exact în același punct, lucru observat pe un număr de 25 monede.

Același lucru a ieșit în evidență și pentru monede otomane mai tîrzii, - akçe-le emise de Baiazid II (1481-1512), Selim I (1512-1520) din tezaurul de la Orbeasca de Jos, jud. Teleorman sau kuruși, altmîșlici emiși de Mustafa III (1757-1774) și Abdülhamid I (1774-1789) din tezaurul de la Curtești, jud. Botoșani, precum și pentru monede emise de Mircea cel Bătrîn (tezaurul de la Tîrgoviște, jud. Dîmbovița) și Petru Mușat (tezaurul de la Cîrlăteni, jud. Dorohoi). Acest lucru s-ar putea pune în legătură cu tehnica de batere a monedelor la vremea respectivă.

Unele piese prezintă legende eronate, cu litere din legenda de pe avers apărînd pe revers și invers, iar în cazul monedelor nr. 717, 718, 713 apare aversul cuplat cu jumătate din reversul altei piese.

Acestor cauze le datorăm faptul că din 427 monede, pentru 52 nu s-a putut preciza monetăria.

Legat tot de aspectul exterior al pieselor, datorită arderii lor, nu se poate stabili gradul de uzură datorat circulației, ce ar indica o perioadă mai scurtă sau mai îndelungată de folosire sau o trecere relativ rapidă la tezurizare, după emiterea lor.

Tabel nr.1

Monetărie	An			Total	Procente
	1451	1460/61	1470/71		
SEREZ	3	56	-	59	13,8
NOVAR	1	122	1	124	29,0
EDIRNE	6	125	-	131	30,9
KOSTANTINIYE	-	11	4	15	3,3
BURSA	-	28	1	29	6,7
AMASYA	-	5	2	7	1,7
AYASLUK	-	9	-	9	2,1
Monetărie neidentificată	3	42	7	52	12,1
Placată	-	-	-	1	0,2
Total	13	398	15	427	

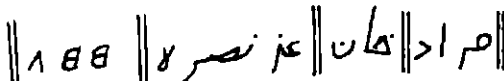
Tabel nr.2

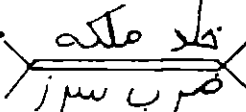
Nr. crt	Monetărie	AN	Ag.	Cu	Au	Nr. inventar	Nr. ordine
1	SEREZ	1451	980,05	13,95	6,00	131179	3
2	EDIRNE	1451	992,00	3,22	4,78	131180	9
3	SEREZ	1461	984,58	9,51	5,91	131185	38
4	EDIRNE	1461	983,88	5,69	10,43	131275	246
5	NOVAR	1461	989,10	5,47	5,43	131217	135
6	KOSTANTINIYE	1461	973,61	21,69	4,70	131346	323
7	BURSA	1461	994,66	4,07	1,27	131362	355
8	AMASYA	1461	987,81	5,02	7,17	131365	359
9	Incusă	1461	980,15	9,98	9,86	131377	391
10	KOSTANTINIYE	1471	987,50	6,93	5,57	131400	417
11	AMASYA	1471	989,71	4,15	6,14	131401	419

În continuare dăm descrierea pieselor, oprindu-ne doar asupra tipului reprezentativ pentru fiecare an de emisiune și monetărie. Menționăm că identificarea monedelor s-a făcut după cataloagele alcătuite de Nuri Pere și Ibrahim Artuk.²

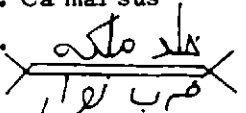
Anul 1451 (855 H)

Serez (nr.1-3)

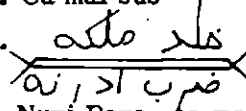
- Av. - în centru. **Mehmed bin Murad han azze nasruhu 855 (Mehmed han fiul lui Murad han, victoria să-i fie veșnică, 1451). Legendă dispusă circular, împărțită prin patru grupe de câte două linii paralele.**

- Rv. **Hullide mülkühü duribe Serez**
Nuri Pere, ca nr.85 (monetărie diferită); I.Artuk, nr.1461.

Novar (nr.4)

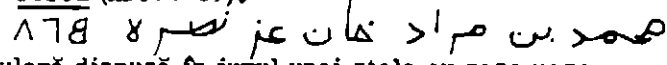
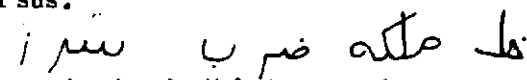
- Av. Ca mai sus
- Rv. **duribe Novar**
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1458.

Edirne (nr.5-10).

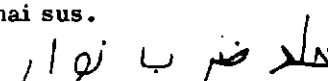
- Av. Ca mai sus
- Rv. **duribe Edirne**
Nuri Pere, ca mai sus; I. Artuk, nr.1452.
Monetărie neidentificată (nr.11-13)

Anul 1460-1461 (865 H)

Serez (nr.14-69).

- Av. Legendă circulară dispusă în jurul unei stele cu șase raze.
Textul ca mai sus.
- Rv. Textul ca la anul 1451. Legendă circulară în jurul unei stele cu șase raze.
Nuri Pere, ca nr.86 (monetărie diferită); I.Artuk, nr.1462.

Novar (nr.70-191)

- Av. Ca mai sus.
- Rv. - Hullide mülkühü darb Edirne.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1459.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

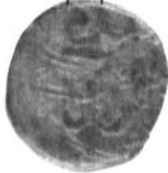
14

15

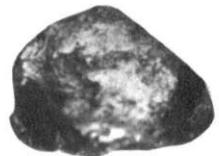
16

17

18

19

Edirne (nr.192-316).

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب اد رزق Hullide mülkühü darb Edirne.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1454.

Kostantiniye(317-327)

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب قسطنطینیه Hullide mülkühü darb Kostantiniye.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1434.

Bursa (nr.328-355).

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب ب س Ca mai sus, dar bătut la Bursa.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1448.

Amasya (nr.361-369)

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب اماسیہ Ca mai sus, dar bătut la Amasya.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1445.

Ayasluk (nr.361-369)

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب ایاسلق Ca mai sus, dar bătut la Ayasluk.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1441.

Monetărie neprecizată (nr.370-411)

Anul 1470-1471 (875 H)

Novar (nr.412)

Av. 1878 | احمد بن امیراد خان اعز نصر Legenda pe 4 rînduri.

Rv. خلا ملک ضرب انوار Legenda pe 4 rînduri.
Nuri Pere, ca nr.87 (monetărie diferită); I.Artuk, nr.1460.

Bursa (nr. 413).

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب ب س Ca mai sus, dar bătută la Bursa.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk, nr.1450.

Kostantiniye (nr.414-417)

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب قسطنطینیه Ca mai sus, dar bătut la Kostantiniye.
Nuri Pere, ca mai sus; I.Artuk nr.1435.

Amasya (nr.418-419)

Av. Ca mai sus.

Rv. خلا ملک ضرب اماسیہ Ca mai sus, dar bătut la Amasya.

Nuri Pere, ca mai sus; L. Artuk, nu are.

Monetărie neprecizată (nr.420-426).

Monedă placată (nr.427).

Bulgări de argint (nr.428-429).

O altă problemă este cea a greutateii monedelor, pe care o vom aborda cu oarecare rezervă, date fiind condițiile de păstrare și recuperare a pieselor.

Este cunoscut faptul că aceeași - principala monedă a statului otoman în sec.XV-XVI - a fost emisă pentru prima oară de Orhan I la Bursa în anul 1327 (727 H)³, fiind dintr-un dirhem de argint (măsură de greutate de 3,207 g) se bat $2\frac{3}{4}$ acele, fiecare cântărind 1,18-1,20 g. Această greutate descrește însă treptat, ajungând în timpul domniei lui Mehmed II la mai puțin de 1 g, domnie marcată și ea de același fenomen, observat pe emisiunile succesive ale sultanului amintit⁴.

Astfel, și în tezaurul nostru, greutatea aceleii emisă la Serez în anul 1451 este în medie de 0,81 g, în 1460-61 de 0,80 g, iar în 1470-71 de 0,77 g. Pentru monetăria din Novar media anului 1451 este de 0,83 g, a anului 1460-61 de 0,80 g, iar în 1470-71 de 0,78 g. Același lucru se poate spune și despre celelalte monetării.

Evident că piesele vechi, mai grele, erau căutate, iar în momentul unei noi emisiuni, monedele bătute anterior erau demonetizate, funcționari speciali le adunau plătind 10 acele noi pentru 12 vechi și această măsură aducea sultanului un venit de 800.000 ducaci⁵.

O altă chestiune este cea a conversiunii monedelor, a raportării monedei de argint la cea de aur. Astfel, dacă sub Orhan I un ducat venețian valora 10 acele, în 1467 valoarea aceleii scade, o monedă de aur fiind egală cu 40 aspri, iar în 1479 cu 45,5 aspri⁶. Acest lucru trebuie pus în legătură cu scăderea în greutate sau cu scăderea cantității de metal prețios pe care îl conține moneda.

Analiza prin activare cu neutroni, efectuată la Institutul de Fizică Atomică pe un număr de 11 monede ce fac parte din acest tezaur, aduce noi date asupra purității metalului.

Concentrația elementelor argint, cupru, aur s-a determinat printr-o metodă de microprelevare. Cu ajutorul unui tub de cuarț s-a prelevat o cantitate infimă (sub 0,1 mg) de probă. Apoi tubul a fost plasat într-un ambalaj individual de aluminiu. Probele monedelor de analizat, împreună cu probele prelevate în mod similar de pe aliaje cu concentrații elementale cunoscute au fost iradiate la reactorul nuclear al I.F.L.N. După iradiere, tuburile de cuarț au fost scoase din ambalajele de aluminiu, plasate într-o fiolă de plastic și tratate chimic cu acid azotic, metodă folosită pentru prima dată, ce a făcut posi-

bilă începerea măsurătorii γ spectrometrice a probei, imediat după iradiere și nu la 24 de ore, cum se procedea de obicei. Spectrometria γ s-a efectuat cu un detector de Ge (Li) de foarte bună rezoluție și un analizor cu 4096 canale, într-un timp diferit de la o probă la alta. În spectrele monedelor de argint sînt puse în evidență elemente ca: Ag, Cu, Au, In, As, Sb, Zn. Nici o monedă din cele studiate nu are cantități semnificative de Zn, Sb, In, și ca atare atenția s-a axat numai pe Ag, Cu, Au.

Rezultatele acestei analize sînt ilustrate în tabelul 2. Observăm că în monetăria din Serez se bat în anul 1460/61 piese cu titlul mai ridicat decît în anul 1451 (984,58% față de 980,05%), iar pentru monetăria din Koastantiniye saltul este vizibil: de la 973,61% în 1460-61 la 987,50% în 1470-71. Însă aliajul de cea mai bună calitate, foarte apropiat de perfecțiune - 1000%, caracterizează o monedă emisă la Bursa, ce are titlul de 994,55% (existînd imposibilitatea de a obține un aliaj omogen, se permite o toleranță a titlului de 7-10%)⁷.

În medie, titlul anului 1470/71 este superior celui din 1451 (986,02%) și din 1460/61 (986,82%), ridicîndu-se la 988,60%, depășind cu mult finețea de 90% (900%)⁸.

Acest lucru schimbă problema raportului între moneda forte de aur și cea de argint - aceeaș. Nu este oare posibil ca acest raport să se modifice numai datorită scăderii greutății monedei și nu scăderii fineței, a cantității de metal prețios? Deocamdată aceasta este doar o ipoteză ce va deveni sau nu certitudine atunci cînd se vor analiza mai multe monede din același an și aceeași monetărie.

Un alt element scos în evidență de analizele efectuate este cel al provenienței zăcămintului minereului originar. Deoarece raportul Au/Ag este socotit ca amprentă a minei, cele trei rapoarte de 0,13, 0,57 și 1,0 procente indică în mod clar utilizarea a trei surse de materie primă, deci trei zăcăminte diferite.

Deoarece unele din tezaurele ce cuprind emisiuni ale lui Mahomed II. an în componență monede incuse, s-a analizat și o monedă de acest fel din anul 1460/61, al cărui titlu este de 980,15%, fapt ce o înscrie în rîndul monedelor bune, baterea în negativ constituind doar o eroare de batere și nu o dovadă a încercării de falsificare.

Nu același lucru se poate spune și despre piesa nr.427 ce e formată dintr-un sîmbure de metal comun (fier) acoperit cu o pușgișă de argint, care a început să se desprindă cu timpul de pe miaz. Dimensiunile ei inițiale au făcut totuși posibilă atribuirea ei lui Mahomed II, după unele elemente de tipologie și a unei mici părți de legendă. Despre această monedă se poate afirma cu certitudine că este un fals.

Falsificarea monedelor a creat problema statului otoman și legislația din timpul lui Mahomed II prevede norme speciale în privința bătării monedei, această operație fiind controlată cu atenție de la extragerea și prelucrarea minereului pînă la punerea în circulație a banilor⁹. Contrafacerea atrăgea după sine pedeapsa cu moartea, lucru ce nu a

însămintat însă pe falsificatori, care proveneau atât din rîndurile musulmanilor, oit și ale creștinilor¹⁰.

Și în Țara Românească avem știri că se falsifică aspri, e drept dintr-o perioadă ce depășește domnia lui Mahomed II, în timpul lui Radu cel Mare (1495-1508)¹¹.

Prezența asprilor în Țara Românească este menționată în documente încă din prima jumătate a sec. al XV-lea, pătrunderea masivă a acestor monede fiind dovedită și de înmulțirea izvoarelor scrise ce o menționează ca moneda în care se făceau cele mai multe din operațiile de vânzare-cumpărare, mai ales după anul 1481, când încetează emisiunile proprii ale domnilor mumeni¹².

Pătrunderea asprului se poate explica și prin intensificarea schimburilor comerciale transdanubiene, schimburi ce aduceau venituri Imperiului otoman, provenite și din aplicarea de taxe și impozite pentru mărfurile ce treceau de o parte și de alta a Dunării¹³ prin vechile vaduri: Calafat-Vidin, Turnu-Nicopol, Zimnicea-Șiștov, Giurgiu-Rusciuc și în sfârșit Orașul de Floci-Hîrșova¹⁴.

Localitatea Pina Petrii, unde s-a descoperit tezaurul, este vechea așezare medievală - Tîrgul de Floci¹⁵. Ea este amintită încă din anul 1431, ca punct de vamă alături de Rocăr, Dîmbovița, Cîmpulung, Brăila¹⁶, față în față cu Hîrșova din Dobrogea, ce era acum în stăpînirea turcilor.

Săpăturile arheologice efectuate aici de cercetătorii celor două muzee amintite la începutul lucrării au dus la identificarea a două nivele de locuire distruse de incendii puternice. Nivelul mai recent de locuințe arse este datat ipotetic în sfârșitul sec. al XVI-lea, incendierea fiind pusă pe seama luptelor dese aici împotriva turcilor de trupele lui Mihai Viteazul. Pentru cel mai vechi nivel, datat din sec. al XV-lea, cauza incendiului ar fi atacul violent al lui Ștefan cel Mare, din anul 1470¹⁷.

Despre acest moment al istoriei noastre s-a scris un amplu și documentar studiu de către M. Comănescu, pe baza știrilor furnizate de un uric al lui Ștefan cel Mare, descoperit printre actele moșiei Golești din Vaslui ce a aparținut familiei Rosetti, datat între sfârșitul lui iunie și înainte de 13 sept. 1473. Prin acest uric Ștefan cel Mare întărește panului Hanco, ceașnic, pe țiganul Dumbravă și femeia lui, Chirana, pe care i-a doborât "în țara Basarabiei când am lovit cu război domnia și am ars Flocii și Ialomîța"¹⁸.

În afara acestui act, autoral mai folosește și alte izvoare ce l-au determinat să fixeze data atacului lui Ștefan cel Mare în ziua de 27 feb. 1470¹⁷, izvoare ce amintesc doar de "arderea Brăilei și a altor ținuturi", fără a pomeni însă nimic și de distrugerea Orașului de Floci.

Iată, însă, că în tezaurul descoperit aici se găsesc 15 monede emise în anul Hegirei 875, ce începe sîmbătă, 30 iunie 1470 și se sfîrșește marți, 21 mai, 1471. Deci emiterea acestor monede depășește cu cel puțin patru luni data stabilită pentru arderea așezării ca urmare

atacului lui Ștefan cel Mare - 27 februarie 1470, fapt ce ne face să propunem modificarea acestei date, plasând-o oricum după 30 iunie 1470. Așadar, arderea Orașului de Floci trebuie să se fi produs între 30 iunie 1470 și 13 septembrie 1473, data uricului ce menționează în mod cert arderea așezării.

Este posibil ca incendierea Orașului de Floci să fi avut loc în martie 1471 cu ocazia conflictelor dintre Ștefan cel Mare și Radu cel Frumos, încheiate cu trădăria de la Soci²⁰.

În afară de monede, tezaurul mai cuprinde și obiecte de podoabă - nasturi sferici. Datorită creșterii nivelului tehnic, al specializării meșteșugarilor, și aici în Orașul de Floci se desfășoară o activitate meșteșugărească, scoasă în evidență de săpăturile arheologice ce au identificat existența unui atelier pentru prelucrarea osului, în vederea confecționării unor bumbi asemănători celor metalici din tezaurul nostru²¹. Prezența acestor nasturi de argint alături de monede din același metal ne face să sugerăm, cu titlu de relativitate, ipoteza existenței unui meșter ce prelucra argintul provenit poate și din topirea monedelor. Pe linia continuării colaborării cu I.F.I.N. ne-am gândit și la o analiză a acestor nasturi, precum și a bulgărilor de argint, analiză ce ar putea confirma sau infirma ipoteza de mai sus.

Vom mai reveni cu precizări asupra acestui tezaur ce a ridicat atât probleme de istorie politică și economică a Țării Românești, cât și de numismatică otomană, când vom fi în posesia unor date ce ar duce la elucidarea lor.

NOTE

- 1 Constanța Știrbu, Noi tesaururi monetare intrate în patrimoniul Muzeului de istorie al R.S.România, în "Cercetări numismatice", II, Muzeul Național de Istorie, București, 1978, p.91.
- 2 Nuri Pere, Osmanlılarda Mîmîni Paralar, İstanbul, 1968; Ibrahim Artuk, Cevriye Artuk, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Teşhirdeki Islâmî Sikkeler Katalogu, vol.II, İstanbul, 1974.
- 3 Aurel Decei, Istoria Imperiului otoman pînă la 1656, București, 1978, p.36.
- 4 Nicoară Beldiceanu, Le monde ottoman des Balkans (1402-1566). Institutions, société, économie, London, 1976, p.74.
- 5 Franz Babinger, Mahomet II le Conquerant et son temps (1432-1481), Paris, 1954, p.543.
- 6 Nicoară Beldiceanu, Les actes des premiers sultans conservés dans la manuscrits turcs de la Bibliothèque Nationale à Paris, La Haye, 1960, p.176.
- 7 Robert Delort, Introduction aux sciences auxiliaires de l'histoire, Paris, 1969, p.310.
- 8 Nicoară Beldiceanu, Les actes ... n.83, nota 1.

- 9 Ibidem, p.79-82.
- 10 N. Skender Rizaj, Counterfeit of money on the Balkan Peninsula from the XV to the XVII century, în "Balcanica", 2, Beograd, 1970, p.71.
- 11 Grigore Tocilescu, 534 documente istorice slavo-române din Țara Românească și Moldova, privitoare la legăturile cu Ardealul (1346-1603), București, 1931, nr.200.
- 12 Octavian Iliescu, Vlad l'Empaleur et le droit monétaire, "Revue Roumaine d'Histoire", XVIII, 1, 1979, p.128; Paraschiva Stancu, Aspri turcești din sec.al XV-lea descoperiți în satul Colceag, com. Inotești, jud.Prahova, "Cercetări numismatice", II, p.124, anexa II.
- 13 M.M.Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Aspecte ale vieții economice din orașele și târgurile Dobrogei sub stăpânirea otomană (sec. XV-XVII), "Studii", tom.26, 1973, nr.1, p.43-44.
- 14 Dinu C.Giurescu, Relațiile economice ale Țării Românești cu țările peninsulei balcanice din secolul al XIV-lea pînă la mijlocul secolului al XVI-lea, în "Romanoslavica", XI, p.176-177.
- 15 M.Costăchescu, Arderea Tîrgului de Floci și a Ialomitei în 1470, Iași, 1935, p.5-8.
- 16 D.R.H., B, vol.I, Edit.Academiei, București, 1966, nr.69.
- 17 L.Chițescu, Cercetări arheologice la Piuș Petrii (Orașul de Floci) jud.Ialomița, în "Cercetări arheologice", III, Muzeul Național de Istorie, București, 1979, p.214.
- 18 D.R.H., A, vol.II, București, 1976, nr.191.
- 19 M.Costăchescu, op.cit., p.8-11; N.Grigoraș, Moldova lui Ștefan cel Mare, Iași, 1982, p.97.
- 20 N.Grigoraș, op.cit., p.101; N.Iorga, Istoria lui Ștefan cel Mare, Edit.pentru literatură, 1966, p.109.
- 21 Radu Lungu, Contribuții la istoria meșteșugurilor medievale în Țara Românească, în "Revista de istorie", 3, tom.34, 1981, p.516.

NOTE PRÉLIMINAIRE SUR UN TRÉSOR D'ASPRES DU XVe S.
DÉCOUVERT DANS LA COMMUNE DE PIUȘ PETRII, DÉP. DE
IALOMIȚA

Résumé

On présente un trésor formé par 427 monnaies ottomanes frappées par Mahomet II (1451-1481), 11 boutons sphériques, deux fragments de boutons et deux boules en argent dont une contenant quatre monnaies et un bouton collés entre eux. Le trésor a été découvert dans la commune de Piuș Petrii, dép. de Ialomița en 1971 à l'occasion des travaux de modernisation de la route nationale entre Țândărei et Vadul Oii.

Les 427 monnaies sont émises pendant les années de l'Hégirei 855 (1451 de n.è.) - 13 pièces, 865 (1460/61) 398 pièces et 875

(1470/71) - 15 pièces dans les centres monétaires de Serez (59 pièces), Novar (124 pièces), Edirne (131 pièces), Kostantiniye (15 pièces), Bursa (29 pièces), Ayasuluk (9 pièces) et Amasya (7 pièces) . Pour 52 pièces on n'a pas pu établir le lieu d'émission à cause du fait que plusieurs monnaies se trouvent dans un mauvais état de conservation et d'autres présentent de défauts de frappe.

La localité de Piu Petrii est, en fait, l'ancienne cité médiévale "Oraşul de Floci" incendiée pendant l'attaque de Stefan cel Mare (Etienne le Grand) contre la Valachie le 27 février 1470. Mais les 15 monnaies du trésor, frappées au cours de l'année de l'Hégyre 875, année qui commence le 30 juin 1470 et finit le 21 mai 1471 nous obligent à modifier la date de l'incendie de la localité provoqué par Stefan cel Mare (Etienne le Grand) entre 30 juin 1470 et 13 septembre (la date finale de l'ordonnance princière émanant d'Etienne le Grand, se rapportant à l'incendie de "Oraşul de Floci" de Ialomija).

L'exposé met en discussion aussi la question du poids et du titre des monnaies frappées par Mahomet II. À la suite des analyses effectuées à I.F.I.N. sur un nombre de 11 monnaies frappées à dates et en centres monétaires divers, on a pu conclure que la pureté du métal ne diminue pas pendant les 3 émissions successives de Mahomet II, mais tout au contraire, la moyenne du titre des monnaies émises en 1470/71 est plus haute que celle des années 1451 et 1460/61, et le titre le plus élevé appartient à une monnaie frappée en 1460/61.

En outre on avance l'hypothèse de l'existence en "Oraşul de Floci" d'une orfèvrerie.

Explicatia plansei

Pl.I.- nr.1-4, aspri emişi în anul 1451: nr.1-2 monetăria din Serez (av.şi rev.), nr.3 - monetăria din Novar (rv.) nr.4 - monetăria din Edirne (rv.); nr.5-12 - aspri emişi în anul 1640/61; nr.5-6 - monetăria din Serez (av.şi rv.), nr.7 - monetăria din Novar (rv.), nr.8 - monetăria din Edirne (rv.), nr.9 - monetăria din Kostantiniye (rv.), nr.10 - monetăria din Bursa (rv.), nr.11 - monetăria din Amasya (rv.), nr.12 - monetăria din Ayasuluk (rv.); nr.13-16 - aspri emişi în anul 1470/71: nr.13 - monetăria din Novar (av.şi rv.), nr.14 - monetăria din Bursa (av.şi rv.), nr.15 - monetăria din Kostantiniye (av.şi rv.), nr.16 - monetăria din Amasya (av.şi rv.); nr.17 - monedă placată; nr.18 - bulgăre de argint format din 4 monede şi un nasture; nr.19 - bulgăre de argint.